

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

VIITE LAUSUNTOPYYNTÖ VN/279/2018
ASIA SAAMELAISMUSEON LAUSUNTO EHDOTUKSESTA KAAVOITUS- JA RAKENTAMISLAIN HE-LUONNOKSEKSI

Saamelaismuseumo on tutustunut ehdotukseen hallituksen esitysluonnokseksi, joka koskee uutta Kaavoitus- ja rakentamislakia. Kaavoitus- ja rakentamislaille on tarkoitus korvata voimassa oleva Maankäyttö- ja rakennuslaki. Maankäyttö- ja rakennuslaki, samoin kuin ehdotettu Kaavoitus- ja rakentamislaki ovat keskeinen väline kulttuuriympäristöjen suojelemisessa ja niissä tapahtuvien muutosten ohjaamisessa.

Saamelaismuseumo Siida on saamelaisalueella toimivaltainen viranomaisen arkeologisen kulttuuriperinnön sekä maiseman ja rakennusperinnön suojelun ja hoidon suhteen. Saamelaismuseumo Siida on tutustunut Kaavoitus- ja rakentamislain lausuntomateriaaliin ja toteaa asiasta seuraavaa.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen kaavoituksessa ja rakentamisessa 5 §

Säännöksen tulee sisältää tavoite olemassa olevan rakennuskannan pitämisestä käytössä mahdollisimman pitkään. Rakennuskantaan on sitoutunut suuri määrä luonnonvaroja, ja on kestävä kehityksen mukaista pitää tämä rakennuskanta käytössä mahdollisimman pitkään. Pohjois-Lapissa puretaan jälleenrakennuskaudella toteutettua rakennuskantaa kiihtyvällä vauhdilla korjaamisen sijaan, jolloin tuhlataan luonnonvaroja ja resursseja tarpeettomasti. Yksi ilmastonmuutoksen hillintään vaikuttava asia on olemassa olevan infrastruktuurin hyödyntäminen kestävästi. Tämä on tärkeä asia Pohjois-Lapissa, jossa matkailurakentamista suunnitellaan usein täysin rakentamattomille alueille sen sijaan, että keskitettäisiin se olemassa olevien taajamien yhteyteen.



Saamelaisten oikeudet

Saamelaismuseum pitää hyvänä asiana sitä, että lakiehdotuksessa on huomioitu saamelaisten oikeuksien turvaaminen alueidenkäytön osalta, ja että sitä vahvistetaan edelleen.

Maakuntakaava 18–24 §

Voimassa olevassa Maankäyttö- ja rakennuslaissa maakuntakaavan kaikki osa-alueet ovat oikeusvaikutteisia. Kaavoitus- ja rakentamislakiluonnoksessa sitä olisivat vain osa teemoista ja nekin rajallisesti. Tämä on merkittävä uhka Saamelaisalueen kulttuuriperinnön osalta. Pohjoisin Lappi on erityisasemassa, koska siellä on runsaasti kuntakaavoituksen ulkopuolella sijaitsevaa valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriperintöä, jolloin maakuntakaava on näillä alueilla ainoa suojeluväline. Pohjois-Lapissa kulttuuriperintö on luonnonolojen ohella olennainen osa alueen erityispiirteitä, minkä vuoksi maakuntakaavan tulee ohjata sen turvaamista.

Alueidenkäytön yhteen sovittaminen ja kaavan vaikutusten arviointi edellyttää, että kaikki osa-alueet ovat samanarvoisessa ja yhteismitallisessa asemassa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden välittämisessä maankäytön suunnitteluun maakuntakaava on keskeinen väline.

Maakuntakaavaa laadittaessa tuotetaan ajantasainen tieto kulttuuriperinnön kohteista kaava-alueella, ja usein tätä tietoa käytetään myös kuntakaavoituksessa. Kulttuuriperinnön aseman heikentämisen myötä on vaarana, että kulttuuriympäristötiedon tuottaminen vähenee. Maakuntakaavan oikeusvaikutusten rajaaminen heikentää kulttuuriperinnön viranomaisen osallistamista ja uskottavuutta kaavaprosessissa.

Edellä mainittuun vedoten Saamelaismuseum toteaa, ettei maakuntakaavan oikeusvaikutuksia kulttuuriperinnön osalta tule rajata vaan maakuntakaavan eri teemat yhteen sovittavaa roolia tulee vahvistaa.



Yleiskaava 25 §-34 §

Yleiskaavan laadulliset vaatimukset -kohdassa mainitaan, että ”yleiskaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota maisemaan sekä rakennettuun ympäristöön sisältyvien erityisten arvojen turvaamiseen ja vaalimiseen.” Laatuvaatimuspykälästä puuttuu käsite kulttuuriperintö, joka kuitenkin on mainittu pykälän perusteluissa. Yleiskaavan laatuvaatimuspykälässä tulee käyttää käsitettä kulttuuriperintö, jonka alle kuuluvat rakennettu kulttuuriympäristö, maisema sekä arkeologinen kulttuuriperintö.

Asemakaava 35 §-49 §

Asemakaavan laadulliset vaatimukset -kohdassa todetaan, että ”asemakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön vaalimiseen siten, että niiden erityiset arvot säilyvät. Lakiesitystekstissä on kuitenkin tarkoituksenmukaisempaa käyttää johdonmukaisesti käsitettä kulttuuriympäristö rakennetun ympäristön sijaan, jolloin se kattaa rakennetun kulttuuriympäristön, arkeologisen kulttuuriperinnön ja maiseman.

Eija Ojanlatva
vs. museonjohtaja

Satu Taivaskallio
tutkija

Juha-Pekka Joonas
arkeologi

